

УДК 342.7

DOI: 10.31359/1993-0941-2019-37-278

Загороднюк А. Г., аспірант Донецького національного університету імені Василя Стуса

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ЗБИРАТИСЯ МИРНО, БЕЗ ЗБРОЇ І ПРОВОДИТИ ЗБОРИ, МІТИНГИ, ПОХОДИ І ДЕМОНСТРАЦІЇ

***Анотація.** В статті висвітлено окремі теоретичні і правові аспекти змісту конституційного права збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, надано тлумачення поняття «масові заходи» й «мирні заходи», визначено їх характерні ознаки.*

***Ключові слова:** конституційні права і свободи, масові заходи, мирні зібрання, збори, мітинги, походи, демонстрації.*

Постановка проблеми. Право на мирні зібрання закріплюється в багатьох міжнародних документах, передусім, у Загальній декларації прав людини (ст. 20): «Кожна людина має право на свободу мирних зборів і асоціацій» [1]. Окрім цього, зазначене право гарантується Міжнародним пактом про громадянські та політичні права (ст. 21): «Визнається право на мирні збори. Користування цим правом не підлягає ніяким обмеженням, крім тих, які накладаються відповідно до закону, і які є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах державної чи суспільної безпеки».

пільної безпеки, громадського порядку, охорони здоров'я і моральності населення або захисту прав та свобод інших осіб» [2].

Основним міжнародним документом в Європі, в якому гарантується досліджуване право людини, є Конвенція про захист прав людини та основних свобод, в ст. 11 якої визначено: «Кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб» [3].

В Україні, яка рухається в напрямку європейського розвитку, аналогічне право передбачено Конституцією. Так, ст. 39 закріплює: «Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування» [4].

В цілому, конституційний зміст досліджуваного права відповідає положенням, які містяться в міжнародних документах, однак, норма ст. 39 Основного Закону нашої держави дещо від них відрізняється: в міжнародних актах, вказаних вище, йдеться про кожну людину, а в Конституції – лише про громадян України.

Відсутність єдиного підходу щодо змісту досліджуваного права, існування різних визначень основних термінів у галузі свободи зібрань, що простежується в результаті аналізу рішень Європейського суду, документів міжнародних організацій та положень законодавства європейських країн, які стосуються свободи зібрань, свідчить про те, що це питання є актуальним і своєчасним, насамперед, тому, що більшість з відповідних понять відсутні в українському законодавстві і ними можна заповнити термінологічну прогалину.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В юридичній літературі окремі аспекти проблематики правового регулювання права на мирні зібрання досліджували О. Клименко, О. Кружиліна,

Д. Марчук, В. Масич, Л. Царук та інші. Так, О. І. Клименко свого часу були визначені форми реалізації конституційного права громадян на мирні зібрання, серед яких виокремлювались збори, походи, мітинги, демонстрації, пікетування, а також підкреслювалося, що вказаний перелік не є вичерпним і існує потреба в їх суттєвому доопрацюванні [5, с. 5].

В умовах незалежної України дослідження проблем законодавчого регулювання та практики проведення масових заходів здійснено М. Денісовою, О. Денісовою, О. Кружиліною, Д. Марчуком, В. Масич, Р. Мельником, С. Рабіновичем, М. Середою, Т. Фулей, А. Шевченко та іншими, які розглядали особливості реалізації права на мирні зібрання. Так, предметом розгляду О. Кружиліної були проблеми судового захисту права на мирні зібрання, зокрема автором було відзначено, що, враховуючи специфіку судового розгляду справ, пов'язаних із порушенням права на мирні зібрання, слід створити закон, який би врегулював права та обов'язки учасників мирних зібрань [6, с. 15].

В Україні за період її незалежності захистили дисертації про право на мирні зібрання такі учені: О. В. Васьковська, О. Л. Влащенко, В. І. Поліщук та інші, проте окремі аспекти залишаються дослідженими досить фрагментарно.

Мета статті полягає в аналізі теоретико — правових аспектів права на мирні зібрання й уточненні змісту конституційного права збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації.

Виклад основного матеріалу. Мирні зібрання, як масові заходи є відкриті й доступні кожному, хто бажає взяти у них участь. Це на сьогодні найбільш доступна форма вираження ставлення тих чи інших груп, об'єднань людей до суспільних явищ та проблем, привернення уваги органів влади до них та одна із форм безпосередньої демократії, основною рисою яких є мирний характер їх проведення.

Право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації є одним з основоположних конституційних прав, яким можуть користуватися як окремі люди, так і групи, а також об'єднання, юридичні особи та інші види орга-

нізацій. Метою таких зібрань можуть бути різні цілі, зокрема, пов'язані з захистом своїх прав і свобод та задоволенням політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, щоб продемонструвати погляди меншості або висловити непопулярну думку.

Праву на свободу мирних зібрань ЄСПЛ дає широке тлумачення, вважаючи, що воно охоплює як закриті зібрання, так і зібрання у громадських місцях, а також збори у встановленому місці та публічні процесії, і що ним наділені як окремі особи, так і організатори зібрання [7, с. 45].

Конституцією України (ст.39) закріплено термін «право збиратися мирно». Експерти ОБСЄ визначають це поняття так: «Зібрання означає навмисну (intentional) та тимчасову присутність у громадському місці групи осіб з метою вираження спільних інтересів» [7, с. 57].

В українському законодавстві відсутнє визначення поняття «зібрання», «масових заходів» та «мирних зібрань» і сучасний стан організації і проведення масових заходів в Україні характеризується відсутністю чітких нормативних документів, які б регулювали їх проведення. Зазвичай при проведенні масових заходів всі посилаються на ст. 39 Конституції України, тому є сенс розглядати зазначене конституційне право в контексті масових заходів.

Організація та проведення масових заходів, незалежно від їх організаційних форм, характеризується низкою специфічних рис: зазвичай певною мірою порушується повсякденний ритм життя відповідного населеного пункту або країни в цілому; масові заходи проводяться, як правило, на обмеженій території з участю великої кількості людей; не виключається можливість швидкої зміни оперативної обстановки та стихійне формування певних «неформальних» груп, які можуть здійснити негативний вплив на стан громадського порядку і безпеки; є загроза скоєння правопорушень, масових безпорядків, пожеж, пошкодження конструкцій, інших не передбачених обставин, що створюють загрозу громадському порядку і безпеці; не виключається можливість заподіяння шкоди підприємствам, організаціям, особистим інтересам громадян та ін.

Масові заходи являють собою зібрання громадян різного характеру, які викликані різними причинами і на які впливають різні фактори, що мають різноманітну природу і в більшості випадків є проявом різноманітних сторін життя суспільства.

Питання теорії масових заходів в юридичній літературі розглядалося з різних точок зору, але в основному це були дисертаційні дослідження, присвячені діяльності державних органів, які повинні забезпечувати громадський порядок та громадську безпеку під час їх проведення та впливу цих органів на забезпечення саме безпеки, зокрема, М. В. Возник розглядав масові заходи як об'єкт управління органів внутрішніх справ України [8].

Під масовими заходами більшість фахівців розуміють сукупність дій або явищ соціального життя за участю великої кількості громадян, що відбуваються з метою задоволення політичних, духовних, фізичних та інших потреб громадян, які є формою реалізації їх прав і свобод, а також формою соціального спілкування між людьми і способом вироблення єдності установок особистості, колективу і суспільства в цілому [9].

О. Алоян і В. Егліт зазначають, що «масові заходи — це організовані чи санкціоновані компетентними державними органами або громадськими організаціями дії значних груп людей, що здійснюються на основі звичаїв і відбуваються в громадських місцях» [10, с. 127—128].

На думку Л. М. Колодкіна під масовими заходами слід розуміти великі громадсько-політичні, спортивні, культурні та інші заходи, в яких бере участь велика кількість учасників, туристів, гостей та місцевого населення [11, с. 57].

Головною ознакою масових заходів є соціальна активність у діях груп людей, під якою розуміють ставлення людей до життя суспільства, де вони виступають як суб'єкти і носії соціально значущих норм, ідеалів, інтересів та інших людських цінностей.

В. В. Ларін визначав масові заходи як сукупність дій соціального життя з участю великої кількості громадян, які здійснюються з метою задоволення політичних, духовних, фізичних та інших потреб громадян, виступають формою реалізації їх прав і свобод, а також формою соціального спілкування між людьми

і способом вироблення єдності установок особистості і суспільства в цілому [12, с. 89].

При цьому В. В. Ларін, розглядаючи поняття «масові заходи», виділяє з їх змісту такі характерні ознаки: а) наявність великої маси людей; б) організованість дій; в) наявність цілей або однієї конкретно визначеної мети; г) наявність громадських місць; д) регламентація порядку проведення масових заходів [12, с. 77].

Таким чином, виходячи з вищезазначеного, можна виділити основні ознаки поняття «масовий захід»: 1) велика кількість людей; 2) соціальна активність; 3) організованість дій; 4) наявність мети; 5) місце проведення.

Кореспондується зі змістом ст.39 Конституції України поняття масового мирного публічного заходу, який, за визначенням Тронько О. В., характеризується такими ознаками: 1) наявність питання (коло питань, події, рішення, проблеми), що становить спільний інтерес для всіх чи більшості учасників заходу; 2) наявність соціально значимої зацікавленості; 3) наявність мети — громадське вирішення питання або привернення уваги органів публічної влади та громадського інтересу до нього [13].

Зібрання вважається мирним, якщо його організатори мають мирні наміри. Поняття «мирні» включає також поведінку, що ображає або дратує осіб, які не згодні з ідеями або заявами, що підтримуються зібранням або навіть поведінку, спрямовану на свідоме створення перешкод для третіх осіб.

Збори повинні вважатися мирними, якщо їх організатори сповідували мирні наміри й проведення зборів не має насильницького характеру. Однак, як зазначив ЄСПЛ у справі Швабе і М. Г. проти Німеччини [14], «не можна відбирати право екстремістів з насильницькими намірами, які не є членами організації групи, приєднатися до демонстрації. Навіть якщо існує реальна небезпека публічної демонстрації в результаті заворушень та в результаті подій, що знаходяться поза контролем тих, хто організовує такі зібрання». Таким чином, сплановане зібрання низки осіб у державному або приватному просторі для вираження загальних цілей повинне вважатися мирним зібранням навіть у тих випадках, коли певні учасники не є мирними. Крім

того, термін «мирне» слід тлумачити як поведінку, яка може дратувати чи ображати, і навіть поведінку, яка тимчасово заважає або перешкоджає діяльності третіх осіб, які можуть вважатися нелегалами відповідно до внутрішнього законодавства.

Під мирним зібранням необхідно розуміти форму безпосередньої демократії, що проявляється в організованих та санкціонованих компетентними органами публічної влади, за належним завчасним їх повідомленням, діях або явищах соціального, мирного характеру, що характеризуються наявністю великої кількості осіб, які збираються в громадських місцях просто неба або в закритих приміщеннях з метою вираження свого ставлення до суспільних явищ і проблем [15].

Мирні зібрання можна розтлумачити, як масові заходи громадян, відкриті й доступні кожному, хто бажає взяти у них участь. Вони найчастіше проводяться з метою вираження ставлення тих чи інших груп, об'єднань громадян до суспільних явищ та проблем, привернення уваги органів влади до них та є однією із форм безпосередньої демократії. Основною рисою мирних зібрань є мирний характер їх проведення.

Поняття «мирно» в українській мові означає не лише: «1) Без війни, в мирі; 2) Без сварок, дружелюбно, миролюбно; 3) Тихо, спокійно», але й «людно, багатолюдно» [16, с. 188]. Власне прикметник «мирний» є кваліфікуючою ознакою, і поняття «мирне зібрання» не охоплює демонстрації, де організатори й учасники мають насильницькі наміри, які призводять до громадських заворушень.

Самбор М. А пропонує визначити наступні специфічні ознаки мирності як обов'язкової ознаки права збиратися мирно: 1) мирну мету; 2) повагу до людини, її честі та гідності, прав, свобод та інтересів незалежно від її поглядів та переконань; 3) повагу до суспільного устрою, конституційного ладу, дотримання принципів верховенства права і законності; 4) збиратися без зброї; 5) відсутність у організаторів та учасників зібрання військового однострою, камуфляжного одягу, що є демонстрацією мілітаристських настроїв учасників заходу; 6) відсутність

балаклав, як засобу приховування насильницьких настроїв та бажання у подальшому уникнути відповідальності; 7) відсутність закликів до насильства, повалення влади у неконституційний спосіб [17, с. 312.], утім не зрозуміло, що означає термін «повага», адже в юриспруденції дане поняття не має правового закріплення.

Висновки. Таким чином, виходячи з вищезазначеного, можна виділити основні ознаки поняття «мирний захід»: 1) спільна мета; 2) соціально значуща зацікавленість; 3) мирні наміри й не-насильницький характер; 4) відсутність у організаторів та учасників зброї і балаклав; 5) недопущення порушень безпеки.

Право на свободу мирних зібрань є принципово важливим для створення громадянського суспільства, у якому можуть мирно співіснувати групи з різноманітними переконаннями, звичаями та способом дій. «І хоч окремі категорії зібрань можуть регулюватися різними способами, захисту заслуговують усі різновиди мирних зібрань — як статичні, так і такі, які знаходяться у русі, а також ті, які відбуваються на території державних або приватних об'єктів або у приміщенні. Захисту підлягають тільки мирні зібрання» [5, с. 11].

В юридичній літературі висловлюються пропозиції щодо введення до наукового обігу і в законодавче регулювання об'єднуючого поняття «масові публічні заходи», оскільки воно, на відміну від інших узагальнюючих словосполучень, таких як «масові заходи», «масові акції», «мирні збори», «мирні зібрання», більш точно відбиває зміст, сутність і спрямованість усіх передбачених Основним Законом України масових заходів, акцентує увагу саме на наявності публічного інтересу в процесі їх організації та проведення [18, с. 14].

В цілому, ми поділяємо такий підхід, тому що він надав би можливість уникнути суперечок із приводу законності того чи іншого масового заходу, тому слід внести зміни до Конституції України, виклавши ст.39 у такій редакції: «Кожна людина має право збиратися мирно, без зброї і проводити масові заходи (зібрання)».

Список використаних джерел :

1. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Міжнародний пакт про громадянські й політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
3. Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
4. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. з наступними змінами. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Клименко О. І. Конституційне право громадян на мирні зібрання та його забезпечення в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право. Клименко О. І.; Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2014. 20 с.
6. Кружиліна А. О Деякі проблемні питання реалізації та судового захисту права громадян збиратися мирно, без зброї, проводити мітинги, походи й демонстрації. А. О. Кружиліна. Право і безпека. 2011. № 4. с. 14–19
7. Фулей Т. І. Свобода мирних зібрань: науково-методичний посібник для суддів. Т. І. Фулей. Київ: Фенікс. 2014. 112 с.
8. Возник М. В. Організаційно-правові засади управління органами внутрішніх справ при забезпеченні масових заходів: Дис. ... канд. юрид. наук спец. 12.00.07. М. В. Возник. Київ. 2010. 188 с.
9. Розік Назар. Мирні зібрання як форма політичної участі громадян України. URL: <http://social-science.com.ua/article/1259>
10. Алоян А. М. Правовое регулирование охраны общественного порядка при проведении массовых мероприятий. А. М. Алоян, В. И. Эглит. Административно-правовые проблемы охраны общественного порядка. Москва. 1987. С. 38–39.
11. Колодкин Л. М. Особенности подготовки личного состава к несению службы по обеспечению охраны общественного порядка в период проведения массовых мероприятий в условиях города. Л. М. Колодкин. Проблемы охраны общественного порядка и борьбы с преступностью в условиях крупного города. Москва. 1984. 170 с.
12. Ларин В. В. Понятие административно-правовой охраны общественного порядка при проведении массовых мероприятий: теория и практика совершенствования охраны общественного порядка. В. В. Ларин. Москва. 1985. 504 с.
13. Тронько О. В. Адміністративно-правові засади реалізації права громадян на мирні зібрання: автореф. дис... канд. Юрид. Наук: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право .Київ, 2016. 16 с.

14. Schwabe and M. G. v. Germany, рішення від 1 грудня 2011 р. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-107703>
15. Тронько О. В. Предметна сутність та зміст масових публічних заходів політичного спрямування. «Право, суспільство і держава: форми взаємодії»: Міжнародна науково-практична конференція (Київ, 15–16 січня 2016 р.). Київ: Центр правових наукових досліджень, 2016. С. 50–52
16. Новий тлумачний словник української мови у трьох томах. Том 2. Київ. Право /Уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. Київ. Аконіт, 2001. 926 с.
17. Самбор М. А. Право на мирні зібрання: монографія. Прилуки. КП «Прилуцька міська друкарня», 2018. 420 с.
18. Лемішко Ю. М. Конституційно-правові основи участі громадян України у масових публічних заходах: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.02 / Ю. М. Лемішко. Харків. 2009. 19 с.

References:

1. Zahalna deklaratsiia prav liudyny, pryiniata i proholoshena rezoliutsiieiu 217 A (III) Heneralnoi Asamblei OON vid 10.12.1948. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015 [in Ukrainian].
2. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski y politychni prava vid 16.12.1966. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043 [in Ukrainian].
3. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny y osnovopolozhnykh svobod vid 4 lystopada 1950 r. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004 [in Ukrainian].
4. Konstytutsiia Ukrainy: Pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28.06.1996 r. z nastupnymy zminamy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. (1996). № 30. art. 141 [in Ukrainian].
5. Klymenko O. I. (2014). Konstytutsiine pravo hromadian na myrni zibrannia ta yoho zabezpechennia v Ukrainy. *Extended abstract of candidate's thesis*. Instytut zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. Kyiv [in Ukrainian].
6. Kruzhylina A. O. (2011). Deiaki problemni pytannia realizatsii ta sudovoho zakhystu prava hromadian zbyratysia myrno, bez zbroi, provodyty mitynhy, pokhody y demonstratsii. *Pravo i bezpeka*. 2011. № 4. 14–19 [in Ukrainian].
7. Fulei T. I. (2014). Svoboda myrnykh zibrann: naukovy-metodychny posibnyk dlia suddiv. Kyiv: Feniks [in Ukrainian].
8. Voznyk M. V. (2010). Orhanizatsiino-pravovi zasady upravlinnia orhanamy vnutrishnykh sprav pry zabezpechenni masovykh zakhodiv. *Candidate's thesis*. Kyiv. 2010 [in Ukrainian].
9. Rozik Nazar. Myrni zibrannia yak forma politychnoi uchasti hromadian Ukrainy. URL: <http://social-science.com.ua/article/1259> [in Ukrainian].

10. Aloyan A. M. (1987). Pravovoe regulirovanie ohranyi obschestvennogo poryadka pri provedenii massovyih meropriyatiy. Administrativno-pravovye problemy ohranyi obschestvennogo poryadka. Moskva. 38–39 [in Russian].
11. Kolodkin L. M. (1984). Osobennosti podgotovki lichnogo sostava k neseniyu sluzhby po obespecheniyu ohranyi obschestvennogo poryadka v period provedeniya massovyih meropriyatiy v usloviyah goroda. Problemy ohranyi obschestvennogo poryadka i borby s prestupnostyu v usloviyah krupnogo goroda. Moskva [in Russian].
12. Larin V. V. (1985). Ponyatie administrativno-pravovoy ohranyi obschestvennogo poryadka pri provedenii massovyih meropriyatiy: teoriya i praktika sovershenstvovaniya ohranyi obschestvennogo poryadka. Moskva [in Russian].
13. Tronko O. V. (2016). Administrativno-pravovi zasady realizatsii prava hromadian na myrni zibrannia. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
14. Schwabe and M. G. v. Germany (2011). rishennia vid 01.12.2011. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001–107703> [in Ukrainian].
15. Tronko O. V. (2016). Ppedmetna sutnist ta zmist masovykh publichnykh zakhodiv politychnoho spiamuvannia. «Pravo, suspilstvo i derzhava: formy vzaiemodii»: *Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia* (Kyiv.15–16.01.2016). Kyiv Tsentrl pravovykh naukovykh doslidzhen. 50–52 [in Ukrainian].
16. Novyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy. V. Yaremenko, O. Slipushko (Eds.). (2001). (Voisl-2; Vol.2) Kyiv. Pravo [in Ukrainian].
17. Sambor M. A. (2018). Pravo na myrni zibrannia. Pryluky. «Prylutska miska drukarnia» [in Ukrainian].
18. Lemishko Yu. M. (2009). Konstytutsiino-pravovi osnovy uchasti hromadian Ukrainy u masovykh publichnykh zakhodakh. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv. [in Ukrainian].

Загороднюк А. Г.

Теоретико-правовые аспекты конституционного права собираться мирно, без оружия и проводить сборы, митинги, походы и демонстрации

Аннотация. В статье освещены отдельные теоретические и правовые аспекты содержания конституционного права собираться мирно, без оружия, проводить собрания, митинги, походы и демонстрации, представлено толкование понятий «массовые мероприятия» и «мирные сборы», определены их характерные признаки.

В результате проведенного исследования можно выделить следующие основные признаки понятия «массовое мероприятие»: 1) большое количество людей; 2) социальная активность; 3) организованность действий; 4) наличие цели; 5) место проведения.

Понятие массового мирного публичного мероприятия корреспондируется с содержанием ст. 39 Конституции Украины, поэтому с учетом анализа теоретико-правовых аспектов исследуемого конституционного права, можно выделить основные признаки понятия «мирные сборы»: 1) общая цель; 2) социально значимая заинтересованность; 3) мирные намерения и ненасильственный характер; 4) отсутствие у организаторов и участников оружия и балласта; 5) недопущение нарушений безопасности.

Ключевые слова: конституционные права и свободы, массовые мероприятия, мирные сборы, митинги, походы, демонстрации.

Zagorodnyuk A. G.

Theoretical and legal aspects of the constitutional rights to assemble peace fully, without weapons, and to hold meetings, rallies, hikes and demonstrations

Summary. *The article highlights some the theoretical and legal aspects of the content of the constitutional right to assemble peace fully, without weapons, and to hold meetings, rallies, hikes and demonstrations.*

The lack of a unified approach to the content of the analyzed right, the existence of various definitions of the basic terms concerning the freedom of assembly, which is scrutinized as a result of the analysis of judgments by the European Court, documents of international organizations and the provisions of European Union law relating to freedom of assembly. It proves the relevance and timeliness of the research, primarily, because of the lack of relevant concepts in the Ukrainian legislation in order to fill the terminology gap.

The main international document in Europe, which guarantees the mentioned human right, is the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. In Ukraine, which is moving towards European development, the same right is provided by Article 39 of the Constitution.

Overall, the constitutional meaning of this right complies with the provisions of international documents, however, the rule of Art. 39 of the Constitution of our state is somewhat different from them, in particular, every person is mentioned in international acts, whereas only the citizens of Ukraine are mentioned in the Constitution.

The most specialists define the mass events as the complex of actions or phenomena of social life with the participation of a large number of citizens which are committed to meet the political, spiritual, physical and other needs of citizens; as a form of realization of citizens' rights and freedoms, as well as a form of social communication between people and the manner of developing

the unity of attitudes of the individual, community and society as a whole.

Peaceful assemblies can be considered as mass events that are open and accessible to anyone who wishes to take part in them. They are more often aimed to express the attitude of certain groups, associations of citizens to social phenomena and problems, focusing the attention of the authorities on them. In addition, they are one of the forms of direct democracy. The main feature of peaceful assemblies is the peaceful nature of their holding.

The peaceful meetings as mass events are open and accessible to anyone who wants to take part in them. Today it is the most acceptable form of expression of the attitude of certain groups, associations of people to social phenomena and problems, attraction of attention of the authorities to them and one of the forms of direct democracy, the main feature of which is the peaceful nature of their holding.

The concepts of «assembly», «mass events» and «peaceful meetings» are not defined in the Ukrainian legislation. Thus, it is typically that, while organizing and holding mass events in Ukraine, there are no clear regulatory documents concerning this matter. It is common to refer to Art. 39 of the Constitution of Ukraine regarding mass events, therefore, it is reasonable to consider the specified constitutional right in the context of mass events.

As a result of the research, the specific features for the concept of «mass event» are distinguished: 1) a large number of people; 2) social activity; 3) organized actions; 4) availability of purpose; 5) location.

The concept of a mass peaceful public event corresponds to the content of Article 39 of the Constitution of Ukraine. Thus, taking into account the analysed theoretical and legal aspects of the specified constitutional right, the main features of the concept of «peaceful event» are distinguished: 1) a common goal; 2) socially significant interest; 3) peaceful intentions and non-violent character; 4) no weapon and balaclava among the organisers and participants; 5) prevention of security breaches.

In conclusion, it is proposed to amend the Constitution of Ukraine, setting Article 39 as follows: «Everyone has the right to assemble peacefully, without weapons and to hold mass events (meetings).»

Key words: *constitutional rights and freedoms, mass events, peaceful assemblies, meetings, rallies, marches, demonstrations.*